

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Michaela Herzánová

Individuální vzdělávací plán a jeho využití v praxi se zaměřením na
předškolní věk

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Lenky Doležalové a Mgr. Petry Jurkovičové Ph.D., a použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci 4.12. 2018

Herzánová Michaela

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Lence Doležalové a Mgr. Petře Jurkovičové Ph.D. za odborné vedení práce, za jejich návrhy, rady a poznámky, které mi poskytovaly během vypracování bakalářské práce. V neposlední řadě děkuji všem respondentům, kteří se účastnili dotazníkového šetření.

Obsah

Úvod	6
1 Charakteristika předškolního věku.....	9
2 Předškolní vzdělávání	11
3 Pedagogická diagnostika.....	13
3.1 Diagnostika dítěte předškolního věku	14
3.2 Metody pedagogické diagnostiky v mateřských školách	15
4 Školská poradenská zařízení	16
4.1 Poradna	17
4.2 Centrum	18
5 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami	19
5.1 Klasifikace	19
5.2 Vzdělávání	19
6 Podpůrná opatření	21
6.1 Podpůrná opatření prvního stupně.....	22
6.2 Podpůrná opatření 2.- 5. stupně	22
7 Plán pedagogické podpory	25
8 Individuální vzdělávací plán	27
8.1 Principy IVP	27
8.2 Schéma IVP	28
8.3 Přínos IVP.....	29
8.4 Nejčastější obtíže, které se mohou vyskytnout při tvorbě IVP.....	29
9 Praktická část	31
9.1 Cíle výzkumu a výzkumné předpoklady	31
9.2 Metodologie.....	31
9.3 Charakteristika výzkumného vzorku	32
9.4 Průběh šetření	Chyba! Záložka není definována.

9.5	Analýza výsledků	35
10	Závěry výzkumu.....	45
	Závěr.....	47
	POUŽITÁ LITERATURA:.....	49
	SEZNAM GRAFŮ	52
	SEZNAM ZKRATEK.....	53
	SEZNAM PŘÍLOH	54

Úvod

„Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale sami nejdou.“ (Jan Ámos Komenský)

Nástup do mateřské školy je prvním výrazným mezníkem v životě dítěte. Mateřská škola je první institucí, se kterou se dítě setkává. „Opouští ulitu“ bezpečného a jistého prostředí rodiny a domova a najednou je vystaveno novým sociálním situacím, musí zvládnout soužití s ostatními dětmi, akceptovat autoritu dospělých osob, které do té doby nepoznalo. Pedagogičtí pracovníci v mateřské škole mají nelehkou úlohu – pomoci dětem tuto novou situaci zvládnout, zajistit, aby dítě bylo šťastné a spokojené. Od vstupu dítěte do předškolního zařízení hrají pedagogové důležitou roli ve vývoji dítěte, podporují rozvoj osobnosti dítěte, podílí se na jeho citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Vytváří předpoklady pro další vzdělávání. Díky svým zkušenostem a souvislému pedagogickému působení jsou velmi často prvními, kteří zaznamenají jakýkoliv problém, obtíže či odlišnosti ve vývoji, rozvoji či vzdělávání dítěte. Povinností každého pedagoga je zajistit dítěti vyrovnávat se s nerovnoměrností vývoje, zajistit stejné podmínky vzdělávání pro všechny děti bez rozdílu.

Současná legislativa jasně stanoví, jak postupovat v případě zjištění problémů a obtíží vyskytujících se ve vývoji a vzdělávání dítěte. Celý proces začíná kvalitní pedagogickou diagnostikou, spoluprací s rodiči společně s doporučením dalších postupů. Zpočátku se pedagog snaží pomoci dítěti vlastními „silami“, zvýšeným individuálním přístupem a sestavením plánu pedagogické podpory, který by měl pomoci zmírnit či odstranit obtíže ve vzdělávání. Často se stává, že tento postup není postačující a potíže u dítěte přetrvávají. Pedagog se dostává do situace, kdy musí rodičům objasnit danou skutečnost a přesvědčit je, aby začali spolupracovat s dalšími institucemi, které stanoví další postupy. To není úplně jednoduché, jelikož si rodiče velmi často nechtějí přiznat, že jejich dítě má nějaký problém a danou skutečnost popírají.

Velmi důležitým opatřením, které pomáhá pedagogovi vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje a podporovat dítě v dalším rozvoji, je individuální vzdělávací plán. V dnešní době inkluzivního vzdělávání se individuální vzdělávací plán stává běžnou součástí pedagogické dokumentace mateřských škol. Jde o závazný dokument, který patří mezi podpůrná opatření

a jeho vypracování je stanoveno poradenským zařízením. Vypracování kvalitního individuálního plánu není úplně jednoduché. Pedagog musí mít odborné znalosti, dobře se orientovat v problematice speciálních vzdělávacích potřeb, dobře znát osobnost a možnosti dítěte, jeho silné a slabé stránky. Při vypracování a plnění individuálního plánu je potřebná úzká spolupráce s rodiči a metodická podpora poradenského zařízení. Samotné naplňování individuálního vzdělávacího plánu je nelehkým úkolem. Ve třídách mateřských škol je zařazen velký počet dětí, tudíž času na individuální práci s dítětem a naplňování podpůrných opatření opravdu není mnoho.

Určitou motivací pro zaměření bakalářské práce, kterým je právě individuální vzdělávací plán, mi byla vlastní zkušenost z pedagogické praxe. S individuálním plánem jsem se setkala při práci s dětmi s odlišným mateřským jazykem i dětmi s postižením. Ne vždy se plnění plánu dařilo. Často nebyl dostatek prostoru a času k jeho plnění, ne každý individuální plán byl sestaven dobře a kvalitně. Na druhou stranu jsem zaznamenala ulehčení práce jasně stanovenými postupy a metodami práce s daným dítětem, práce podle individuálně vzdělávacího plánu znamenala pro dítě pokrok a zlepšení v osobním rozvoji, zažití pocitu úspěšnosti.

Cílem bakalářské práce s názvem „Individuální vzdělávací plán a jeho využití v praxi se zaměřením na předškolní věk“ je zjištění, v jaké míře využívají mateřské školy při vzdělávání individuální vzdělávací plán a názory pedagogů na jeho prospěšnost a účinnost. Práce se zabývá otázkou, pro jaké děti je nejčastěji individuální vzdělávací plán tvořen, a kterých vzdělávacích oblastí předškolního vzdělávání se týká. Zjišťuje míru spolupráce rodičů s pedagogy a poradenským zařízením.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá problematikou předškolního vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. V teoretické části práce charakterizuje psychologické zvláštnosti dítěte předškolního věku a předškolní vzdělávání. Nedílnou součástí práce je kapitola zabývající se pedagogickou diagnostikou, která úzce souvisí se školskými poradenskými zařízeními, jejich úkolem a činnostmi. V dalších kapitolách práce je klasifikace žáka se speciálními vzdělávacími potřebami a její legislativní rámec. Mezi důležité kapitoly patří charakteristika podpůrných opatření, plán pedagogické podpory a individuální vzdělávací plán.

Praktická část obsahuje vyhodnocení dat z vlastního výzkumu týkajícího se zhodnocení využití individuálního vzdělávacího plánu v praxi. Pro potřeby výzkumu bylo využito dotazníkové šetření u pedagogických pracovníků mateřských škol.

1 Charakteristika předškolního věku

Předškolní věk patří mezi vývojová období člověka, které navazuje na rané dětství. Jako předškolní věk je označován třetí až šestý rok života dítěte. Předškolní období patří mezi základní vývojové změny v životě dítěte díky vstupu do mateřské a následně do základní školy.

Ve věku od tří do šesti let se mění tělesná konstituce dítěte. Mění se typická baculatost z předchozího období přechází ve štíhlost, na konci tohoto období probíhá „perioda růstu“ a nastává období vytáhlosti.

Vnímání dítěte je vázáno na jeho aktivní činnosti a osobní prožitek. Vnímání v tomto období je celistvé, neanalytické, dítě se soustředí pouze na to, co jej bezprostředně zaujme. Dokáže rozlišovat i doplňkové barvy, různé kvality zvuků, pomocí hmatu vlastnosti předmětů. Vnímání času a prostoru je nepřesné, časoprostorové vztahy a pojmy často zaměňují.

Pozornost je zpočátku nestálá, s přibývajícím věkem je dítě schopno se déle soustředit, vytvářejí se počátky úmyslné pozornosti.

V představivosti se rozvíjejí fantazijní představy, které děti uplatňují ve výtvarném projevu a námětových hrách, roste záliba v pohádkách. Dítě si v tomto období vysvětluje realitu pomocí představ.

Myšlení v předškolním období je názorné a konkrétní. Dítě si vytváří stále nové pojmy na základě toho, co prožilo a vidělo, ve svých úsudcích je nepřesné. Myšlení přechází z fáze „předpojmového myšlení“ do názorného myšlení. Dochází k velkému rozšíření slovní zásoby, rostou vědomosti o okolním světě. Dítě všechno polidšťuje. Koncem předškolního věku dokáže většina dětí identifikovat určitý počet předmětů a zvládá na základě manipulace s nimi jednoduché početní operace. (Pipeková J., 2006; Přinosilová D., 2007; RVP.CZ, 2017)

V řeči nastává výrazný rozvoj, zlepšuje se mluvnická struktura aktivního slovníku. Řeč se stává převládajícím prostředkem dorozumívání. V poměru myšlení a řeči se vyskytují jisté disproporce. Řeč zaostává za myšlením, typické je, že dítě dovede úspěšně vykonat činnost, nedokáže ji však pojmenovat. Na druhou stranu řeč předbíhá myšlení, což souvisí s tvořením pojmů a s narůstající dětskou zkušeností. Dítě si tedy samo vymýšlí slova pro označení neznámých věcí a situací. (*Dítě v předškolním věku*, 2011 online. Vemeste.cz, cit 5.6.2018)

Kresba je výrazem motorického, rozumového a emocionálního vývoje. Po třetím roce jsou pro grafický projev typické ovály a křížky, postupně se objevuje hlavonožec. Kolem čtvrtého roku má již kresba hrubou podobu zvoleného objektu, po lidské postavě následují kresby květin, zvířat, domů, aut a dalších, pro děti zajímavých, objektů. Po pátém roce děti nekreslí, co vidí, ale to, co znají a k čemu mají citový vztah. Nevládají však proporce ani prostor. (RVP.CZ, 2017)

Paměť převládá mechanická, ale začíná se rozvíjet i slovně logická a úmyslná. V předškolním věku není ještě příliš spolehlivá, ale její proměnlivost napomáhá k bohatšímu příjmu informací. Děti si bezděčně mechanicky osvojují značné množství informací bez dostatečného myšlenkového zpracování. Záměrné zapamatování se začíná objevovat při hrách s pravidly.

Citový a sociální vývoj dítěte předškolního věku se váže na konkrétní činnost. Rozvíjí se smysl pro humor, dítě má radost z volnosti a spontánnosti. Vztek a zlost se objevuje méně často, jsou spojeny nejčastěji s neúspěchem v činnosti. Strach z neznámého prostředí a cizích lidí pomalu ustupuje, starší předškolák si začíná uvědomovat strach ze smrti. Dochází k počátkům chápání základních morálních kvalit – toho, co je dobré a co je špatné. Vybíjejí se sociální city ve vztahu k dospělým i k vrstevníkům. Závislost k dospělé osobě není již tak silná, dítě si vytváří vztahy ke svým vrstevníkům, učí se hrát „spolu“. Velmi důležitou roli v procesu socializace dítěte má hra, která slouží k uvolnění napětí, odreagování, ale také k učení.

V tomto období dochází k vytváření pohlavní identity. Již čtyřleté dítě si uvědomuje mužské či ženské pohlaví, roste jeho zájem o genitální oblast a zkoumá rozdíly. Přijímá pohlavní role, způsob chování a myšlení chlapce a děvčete.

Předškolní období končí nástupem do školy. Ten by měl nastat, až když je dítě dostatečně fyzicky a psychicky zralé.

(*Dítě v předškolním věku*, 2011 [online]. Vemeste.cz, cit [5.6.2018]. Dostupné z <http://www.vemeste.cz/2011/04/dite-v-predskolnim-veku>)

2 Předškolní vzdělávání

„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“ (Zákon č. 561/2004, Sb. zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 33)

Předškolní vzdělávání (dále PV) je institucionálně zajišťováno mateřskými školami (včetně mateřských škol zřízených podle § 16 odstavec 8 školského zákona) a lesními mateřskými školami.

Mateřská škola se organizačně dělí na třídy, do kterých je možno zařazovat děti stejného či různého věku. Poskytování předškolního vzdělávání je podle školského zákona *veřejnou službou*.

Úkolem předškolního vzdělávání je:

- doplňovat a podporovat rodinnou výchovu,
- pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení,
- smysluplně obohacovat denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let,
- poskytovat dítěti odbornou péči,
- usnadňovat dítěti jeho další i životní vzdělávací cestu, rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení,
- učit dítě žít ve společnosti ostatních a přibližovat mu společenské normy a hodnoty,
- vytvářet předpoklady pro pokračování ve vzdělávání za předpokladu maximální podpory individuálních rozvojových možností dítěte,

- poskytovat všem dětem optimální podmínky pro vlastní rozvoj a včasnou speciálně pedagogickou péči na základě diagnostiky, zejména ve vztahu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. (RVP PV, 2004)

PV se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí. Nabízí vhodné vzdělávací prostředí, kde se dítě může cítit jistě, bezpečně a spokojeně, a které mu zajišťuje možnost projevit se přirozeným dětským způsobem.

PV důsledně přihlíží k individuálním potřebám a možnostem jednotlivých dětí, každému dítěti je poskytnuta pomoc a podpora v míře, kterou individuálně potřebuje. Dítě se prostřednictvím vzdělávacích aktivit postupně rozvíjí v základních dovednostech.

RVP PV vymezuje čtyři cílové kategorie:

1. Rámcové cíle – univerzální záměry – rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání; osvojení hodnot; získání osobnostních postojů.
2. Klíčové kompetence – výstupy dosažitelné ve vzdělávání – kompetence k učení, k řešení problému, komunikativní, sociální a personální, činnostní a občanské.
3. Dílčí cíle – konkrétní záměry v jednotlivých vzdělávacích oblastech – biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní, environmentální.
4. Dílčí výstupy – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty v oblastech – biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní, environmentální.

Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí. Každá vzdělávací oblast zahrnuje dílčí cíle (záměry), vzdělávací nabídku a očekávané výstupy (předpokládané výsledky).

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou nazvány:

1. Dítě a jeho tělo – oblast biologická
2. Dítě a jeho psychika – oblast psychologická
3. Dítě a ten druhý – oblast interpersonální
4. Dítě a společnost – oblast sociálně-kulturní
5. Dítě a svět – oblast environmentální

3 Pedagogická diagnostika

„Pedagogická diagnostika je speciálně pedagogická disciplína, která se zabývá objektivním zjišťováním, posuzováním a hodnocením vnějších i vnitřních podmínek i průběhu a výsledků výchovně vzdělávacího procesu. Na základě těchto zjištění jsou potom vyslovovány prognostické úvahy a navrhovaná pedagogická opatření.“ (Chráška, 1988, str. 5)

Průcha, Mareš, Walterová (2003) uvádí, že se jedná o pedagogickou disciplínu zabývající se otázkami diagnostikování subjektů převážně ve školním prostředí.

Pedagogická diagnostika je nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu, do kterého patří zjišťování, rozpoznávání, klasifikování a charakterizování úrovně rozvoje dítěte s cílem určit současný stav, stanovit diagnózu.

Diagnóza je konstatování zjištěného stavu s určením příčin a stanovení dalšího vývoje. (Friedmann Z., 2001)

Smyslem celého procesu diagnostikování je určit výchovně vzdělávací strategie a navrhnout pedagogická opatření.

Pedagogickou diagnostiku provádí pedagog ve třídě, v případě potřeby speciální pedagogové a psychologové v pedagogicko-psychologických poradnách.

S první pedagogickou diagnostikou se dítě setkává většinou v období předškolního věku v rámci mateřské školy. Zde se učitel zabývá aktuálním výkonem, znalostmi a chováním dítěte. Zaměřuje se na fyzickou, psychickou i sociální úroveň dítěte. Na základě zjištění stanoví případné odchylky od celkového průměrného vývoje. V případě potřeby zahajuje bezprostřední intervenci, navrhuje použití dalších metod postupů, případně vypracovává plán pedagogické podpory. Pokud navrhovaná opatření a pedagogické intervence selhávají, jsou další diagnostické postupy realizovány speciálními pedagogy a školským poradenským zařízením v rámci speciálně pedagogické diagnostiky. (Přinosilová D., 2007)

Diagnostické poznatky pedagogů v předškolních zařízeních výrazně napomáhají k dalšímu rozvoji dítěte a úspěšnosti v následujícím vzdělávání.

3.1 Diagnostika dítěte předškolního věku

- a. diagnostika motorického vývoje – zaměřuje se na jednotlivé pohybové aktivity s důrazem na správné držení těla, růst, tělesný a funkční vývoj. V rámci diagnostiky sledujeme:
 - pohybové dovednosti a jejich přiměřenost vzhledem k věku,
 - aktivity a činnosti, které má dítě rádo a vyhledává je,
 - jemnou motoriku, včetně grafomotoriky a kresby,
 - senzomotorickou koordinaci,
 - manipulaci s předměty a úroveň konstruktivní hry,
 - laterální.
- b. diagnostika rozumového vývoje – zaměřuje se na poznávací procesy vázané na emocionální prožitky, celkový intelektový vývoj a komunikační schopnosti dítěte. V rámci diagnostiky sledujeme:
 - úroveň základních myšlenkových operací,
 - orientaci v časoprostorových dimenzích,
 - kvalitu pozornosti a paměti,
 - vytrvalost a soustředění,
 - schopnost dorozumívání s okolím, vést rozhovor,
 - rozsah a rozvoj aktivní a pasivní slovní zásoby.
- c. diagnostika citového a sociálního vývoje – zaměřuje se na dodržování základních pravidel společenského chování, porozumění morálním hodnotám a na estetické cítění dítěte. V rámci diagnostiky sledujeme:
 - aktuální citové projevy,
 - převažující emoční ladění,
 - celkovou úroveň citového vývoje,
 - úroveň adaptability dítěte na školní prostředí.
- d. diagnostika rodinného prostředí – zaměřuje se na charakter rodinného prostředí a jeho vliv na rozvoj dítěte. V rámci diagnostiky sledujeme:
 - funkčnost rodiny,
 - vzájemnou komunikaci a vztahy mezi členy rodiny,
 - normy a hodnoty, které rodina uznává,

- výchovný styl v rodině.
- e. diagnostika školní zralosti – zaměřuje se na připravenost dítěte na vstup do základní školy. V rámci diagnostiky sledujeme:
- vyhraněnou lateralitu,
 - motorickou a senzomotorickou koordinaci,
 - grafomotoriku,
 - úroveň kognitivních procesů,
 - emoční a sociální zralost,
 - úroveň pozornosti a soustředěnosti,
 - úroveň komunikačních schopností.
- (Přinosilová D., 2007; Pipeková J., 2006; Zelinková O., 2011)

3.2 Metody pedagogické diagnostiky v mateřských školách

Mezi nejúčinnější a nejčastější diagnostické metody učitele v mateřské škole patří:

- Pozorování umožňuje poznat dítě v širším časovém horizontu, v různých situacích a činnostech, se kterými se dítě v MŠ setkává.
 - Anamnéza napomáhá pedagogovi lépe poznat zázemí dítěte a podle toho k dítěti přistupovat.
 - Rozhovor umožňuje pedagogovi zjistit aktuální prožívání dítěte.
 - Analýza prací dětí ukazuje postupný vývoj dítěte v různých oblastech.
 - Analýza pedagogické dokumentace zajišťuje přesné informace o dosažených cílech v jednotlivých oblastech.
 - Hra umožňuje poznat dítě v oblasti jemné a hrubé motoriky, kooperace, citového a sociálního prožívání i myšlení. Patří k významným diagnostickým metodám.
- (Průcha, 2009)

4 Školská poradenská zařízení

Školská poradenská zařízení poskytují poradenskou pomoc dětem, žákům a studentům, jejich rodičům, učitelům a dalším pedagogickým pracovníkům. Poskytují podporu a odbornou pomoc při řešení osobních problémů žáků, obtíží psychického a sociálního vývoje žáků v průběhu edukačního procesu, při prevenci sociálně patologických jevů, při volbě povolání a profesionální orientaci. Pomocí speciálně pedagogické diagnostiky zjišťují speciální vzdělávací potřeby žáka a stanovují míru podpůrných opatření. (Vyhláška 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních)

Školská poradenská zařízení (dále ŠPZ) poskytují poradenskou pomoc na základě žádosti zákonného zástupce žáka. Při poskytování poradenských služeb vycházejí z individuálních potřeb žáka, podporují jeho samostatnost a přispívají k jeho sociálnímu začleňování. Výsledkem poradenské pomoci jsou zejména zpráva a doporučení, kde jsou uvedeny skutečnosti podstatné pro doporučení podpůrných opatření, závěry vyšetření a na základě zjištěných speciálně vzdělávacích potřeb a možnostech žáka stanoveny podpůrná opatření prvního až pátého stupně. Následně ŠPZ sledují a vyhodnocují poskytování navržených podpůrných opatření.

Typy školských poradenských zařízení:

- pedagogicko-psychologická poradna (dále jen „poradna“)
- speciálně pedagogické centrum (dále jen „centrum“)

Do standardních činností poraden a center patří:

- komplexní nebo zaměřená psychologická a speciálně pedagogická diagnostika,
- psychologická a speciálně pedagogická intervence,
- informační a metodická činnost.

(Vyhláška 197/2016 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních)

4.1 Poradna

Poradna poskytuje služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pomoc při výchově a vzdělávání žáků. Její činnost se uskutečňuje ambulantně na pracovišti poradny a návštěvami ve školách a školských zařízeních.

Standardní činnosti poradny zajišťují: psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník a metodik prevence.

Podle vyhlášky 197/2016 Sb. mezi činnosti poradny patří:

- zjišťování připravenosti žáků na povinnou školní docházku,
- zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb a na základě výsledků diagnostiky vypracovává doporučení s návrhy podpurných opatření žáka,
- vypracování zprávy a doporučení k zařazení žáka do školy, třídy, oddělení nebo skupiny s upravenými vzdělávacími potřebami, nebo převedení do vzdělávacího programu odpovídající vzdělávacím potřebám žáka,
- psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami a žáky mimořádně nadané,
- poskytování přímé speciálně pedagogické a psychologické intervence žákům,
- poskytování poradenských služeb žákům se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti nebo vzniku problémů v osobnostním a sociálním vývoji,
- poskytování poradenských služeb žákům z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,
- poskytování metodické podpory škole a školskému zařízení při poskytování podpurných opatření,
- poskytování kariérového poradenství,
- poskytování zákonným zástupcům žáka informační, konzultační, poradenské a metodické podpory,
- zajišťování prevence rizikového chování a realizaci preventivních opatření prostřednictvím metodika prevence.

4.2 Centrum

Centrum poskytuje poradenské služby zejména při výchově a vzdělávání žáků s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, vadami řeči, souběžným postižením více vadami nebo autismem. (Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, § 6) Činnost centra se uskutečňuje ambulantně na pracovišti, návštěvami pracovníků centra ve školách a školských zařízeních, případně v rodinách a zařízeních pečující o žáky s postižením.

Podle vyhlášky 197/2016 Sb. mezi činnosti centra patří:

- zjišťování připravenosti žáků na povinnou školní docházku,
- zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb, zpracovávání odborných podkladů pro nastavení podpůrných opatření, vypracovávání zpráv z vyšetření a doporučení ke vzdělávání žáků,
- zajišťování speciálně pedagogické péče a speciálně pedagogické vzdělávání pro žáky, kteří jsou vzdělávání ve škole, třídě nebo studijní skupině, která není zřízena podle §16 odst. 8 školského zákona, nebo je jim stanoven jiný způsob plnění povinné školní docházky,
- na základě posouzení speciálních vzdělávacích potřeb žáka vydávání zpráv a doporučení za účelem stanovení podpůrných opatření a zařazení nebo převedení žáka do vzdělávacího programu odpovídajícího jeho vzdělávacím potřebám,
- poskytování kariérového poradenství,
- vykonávání speciálně pedagogické a psychologické diagnostiky a poskytování poradenských služeb se zaměřením na pomoc při potížích ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji žáků, zjišťování individuálních předpokladů a vytváření podmínek pro uplatňování a rozvíjení schopností, nadání a na začleňování do společnosti,
- poskytování poradenství pedagogickým pracovníkům v oblasti vzdělávání žáků,
- poskytování informační, konzultační, poradenské a metodické podpory zákonným zástupcům žáka.

5 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

5.1 Klasifikace

Podle § 16 školského zákona se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.

V souladu s tímto paragrafem je žákem se speciálními vzdělávacími potřebami osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním.

Zdravotním postižením se rozumí mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.

Zdravotním znevýhodněním se rozumí zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc, nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžaduje zohlednění při vzdělávání.

Sociálním znevýhodněním se rozumí rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky.

Speciálně vzdělávací potřeby jsou zjišťovány školským poradenským zařízením. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání způsobem odpovídající jejich potřebám při současném využití speciálních pomůcek. Zároveň mají tito žáci právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky. (Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 16)

5.2 Vzdělávání

Žáci se zdravotním a sociálním znevýhodněním se vzdělávají v „běžných“ třídách „běžných“ škol s tím, že při jejich vzdělávání je využíváno takových forem a metod, které jsou přizpůsobeny jejich potřebám. Těmto žákům je přiznán nárok na zvláštní péči v rámci „běžné“ třídy a školy. (Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 181, odstavec 1, písmeno e)

Žáci s těžkým mentálním postižením, více vadami a autismem se vzdělávají v základní škole speciální, pokud nejsou vzděláváni jinak. (Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 16, odstavec 8)

Vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení, je možné zřizovat pro tyto žáky školy, v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo skupiny s upravenými vzdělávacími programy. (Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 178)

Ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává žák se speciálními vzdělávacími potřebami může ředitel školy se souhlasem krajského úřadu zřídit funkci asistenta pedagoga.

Zákon umožňuje žákům se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. (Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, §18)

6 Podpůrná opatření

Podpůrná opatření je soubor organizačních, personálních a vzdělávacích opatření, která školy poskytují dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami (dále SVP). Podle zákona tito žáci potřebují podpůrná opatření „*k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě*“ a mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením. (Vyhláška č. 27/2016, o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, §16)

Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách, která odpovídají zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. (Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, §16)

Podpůrná opatření stanovené zákonem jsou:

- poradenská pomoc školy a školského poradenského zařízení,
- úprava organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, zabezpečení výuky předmětů speciální vzdělávací péče,
- v případě potřeby prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,
- úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,
- použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
- úprava očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených RVP a akreditovanými vzdělávacími programy,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- využití asistenta pedagoga,
- využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi podporu po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení a jejich působnost upravuje zvláštní právní předpis,
- poskytování vzdělávání nebo školských služeb ve stavebně nebo technicky upravených prostorách.

Podpůrná opatření se člení do pěti stupňů. Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví prováděcí právní předpis.

6.1 Podpůrná opatření prvního stupně

První stupeň podpory poskytuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení. Materiální podpora se poskytuje podle podmínek školy a k opatřením není přiřazena normovaná finanční náročnost.

Účelem 1. stupně podpory je upozornit na odlišnosti ve vzdělávání a nutnost individuálního přístupu k žákovi. Realizace podpůrných opatření prvního stupně slouží ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka (např. pomalejší tempo práce, obtíže ve čtení, psaní, počítání, problémy se zapomínáním, drobné problémy v koncentraci pozornosti apod.). Jedná se především o plány pedagogické podpory, hledání možných intervencí v oblasti forem a metod výuky, organizaci výuky, hodnocení a používání pomůcek.

1. stupeň podpory se stanovuje u žáka, jehož problémy mohou navazovat na:

- situace, které zvyšují riziko školní neúspěšnosti – krátkodobá nemoc, stěhování, rozvod či úmrtí v rodině, negativní vztahy v kolektivu apod.,
- dlouhodobější problémy z důvodu nemožnosti či neschopnosti rodiny zabezpečit adekvátní domácí přípravu,
- drobné poruchy pozornosti, nezávažné nespecifické poruchy chování atd.,
- lehké narušení komunikačních schopností ovlivňující úroveň čtení a psaní.

(*Podpůrná opatření*, [online]. Společné vzdělávání [cit. 5.6.2018]. Dostupné z www.spolecne-vzdelavani.cz/podpurna-opatreni/)

6.2 Podpůrná opatření 2.- 5. stupně

Opatření 2. až 5. stupně již neurčuje škola, ale školské poradenské zařízení (PPP, SPC), které zjišťuje speciální vzdělávací potřeby žáka, stanoví konkrétní podpůrná opatření odpovídající danému stupni podpory, spolupracuje se školou při jejich realizaci a vyhodnocuje efektivitu navržených poskytovaných opatření.

Podmínkou poskytování podpůrného opatření druhého až pátého stupně je vždy předchozí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce dítěte nebo žáka.

Škole realizující 2. až 5. stupeň podpory náleží finanční zvýhodnění. Tato částka je závislá na náročnosti vzdělávání každého konkrétního žáka.

2. stupeň podpory se stanovuje u žáka, který selhává z důvodu:

- oslabení kognitivního výkonu,
- oslabení sluchových a zrakových funkcí,
- onemocnění, které nemá závažnější dopady na vzdělávání,
- nedostatečné znalosti vyučovacího jazyka,
- oslabení dorozumivacích dovedností.

Podpůrná opatření druhého stupně se vážou k úpravě obsahu vzdělávání, používání speciálních učebnic a učebních pomůcek, kompenzačních pomůcek a zařazení pedagogické intervence. (*Podpůrná opatření*, [online]. Společné vzdělávání [cit. 5.6.2018]. Dostupné z www.spolecne-vzdelavani.cz/podpurna-opatreni/)

3. stupeň podpory se stanovuje u žáka, který selhává z důvodu:

- lehkého mentálního postižení,
- zrakového či sluchového postižení, narušené komunikační schopnosti,
- tělesného postižení či onemocnění se závažnějšími dopady do vzdělávání,
- neznalosti vyučovacího jazyka,
- syndromu týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte (CAN).

Podpůrná opatření třetího stupně se vážou k úpravě výstupů a obsahu vzdělávání, používání speciálních učebnic, učebních a kompenzačních pomůcek a zařazení pedagogické intervence.

4. stupeň podpory se stanovuje u žáka, který selhává z důvodu:

- středně těžkého či těžkého mentálního postižení
- těžkého zrakového či těžce sluchového postižení
- závažného tělesného postižení či onemocnění
- poruchy autistického spektra
- neschopnosti komunikovat prostřednictvím mluveného či psaného slova

Podpůrná opatření čtvrtého stupně se vážou k využívání speciálních učebnic, učebních a kompenzačních pomůcek, úpravě prostředí a pracovního místa žáka, využití asistentů pedagoga, tlumočnicků znakového jazyka a přepisovatelů pro neslyšící, školních psychologů, školních speciálních pedagogů, zajištění komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých

osob a zajištění prostředků alternativní nebo augmentativní komunikace. (*Podpůrná opatření*, [online]. Společné vzdělávání [cit. 5.6.2018]. Dostupné z www.spolecne-vzdelavani.cz/podpurna-opatreni/)

5. stupeň podpory se stanovuje u žáka, který selhává z důvodu:

- hluboké mentální retardace
- souběžného postižení více vadami

Podpůrná opatření pátého stupně se vážou k využívání speciálních učebnic, učebních a kompenzačních pomůcek, úpravě prostředí a pracovního místa žáka, angažování dalších pedagogických pracovníků, asistentů pedagogů, tlumočnicků českého znakového jazyka a přepisovatelů pro neslyšící, systémům alternativní nebo augmentativní komunikace, službám školních psychologů a speciálních pedagogů. (*Podpůrná opatření*, [online]. Společné vzdělávání [cit. 5.6.2018]. Dostupné z www.spolecne-vzdelavani.cz/podpurna-opatreni/)

7 Plán pedagogické podpory

Plán pedagogické podpory (dále PLPP) vytváří škola v rámci prvního stupně podpůrných opatření. Cílem plánu je podpořit žáka, u kterého se projevují mírné obtíže ve vzdělávání, jako například pomalejší tempo práce, potíže s koncentrací pozornosti, potíže ve čtení, psaní, ale i tam, kde je potřeba úprava školní výuky a domácí přípravy, organizace a metod práce. Vytvoření PLPP pro učitele je prostředkem ke zhodnocení svých dosavadních pedagogických postupů a následně i ke stanovení dalších kroků.

(Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných)

PLPP je dokumentem, který je součástí příloh vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Již od začátku poskytování prvního stupně podpory je důležité zapojit do spolupráce rodiče žáka, kteří by měli spolupracovat v plnění podpůrných opatření v rámci domácí přípravy. Jedná se o zajištění základních podmínek pro domácí přípravu, emoční podporu žáka při zvládnutí požadavků školy, posílení motivace žáka a spolupráci při vyhodnocování podpůrných opatření.

Plán obsahuje:

- Údaje o žákovi.
 - Stručný popis obtíží žáka – silné a slabé stránky.
 - Pedagogická diagnostika žáka.
 - Aktuální zdravotní stav.
- Stanovení cílů PLPP – cíle rozvoje žáka.
- Podpůrná opatření ve škole.
 - Metody výuky – specifikace úprav metod práce se žákem.
 - Organizace výuky úpravy v organizaci výuky ve školní třídě, případně i mimo ni.
 - Hodnocení žáka – vymezení úprav hodnocení, kritéria hodnocení.
 - Pomůcky – učebnice, pracovní listy, ICT technika.
 - Požadavky na organizaci práci učitelů, kteří vyučují žáka, aby bylo dosaženo stanovených cílů.
- Podpůrná opatření v rámci domácí přípravy.

- Popis úprav domácí přípravy.
- Forma a frekvence komunikace s rodinou.
- Podpůrná opatření jiného druhu – respektování zdravotního stavu, zátěžové situace v rodině či škole.
- Vyhodnocení účinnosti a naplnění cílů PLPP.
- Doporučení k odbornému vyšetření – ano/ ne, případně kde.
(Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, příloha č. 3)

S Plánem pedagogické podpory je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Pokud nepostačuje poskytování podpůrných opatření prvního stupně k naplnění vzdělávacích potřeb žáka a zmírnění jeho obtíží ve vzdělávání, doporučí škola žákovi využití pomoci školského poradenského zařízení. Poradenské zařízení posoudí žákovy speciálně vzdělávací potřeby a následně doporučí podpůrná opatření vyššího stupně.

8 Individuální vzdělávací plán

Ve školském zákoně v § 18 je legislativně dáno, že žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním, může ředitel školy s písemným doporučením ŠPZ a na žádost jeho zákonného zástupce povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.

Individuální vzdělávací plán je závazný pracovní materiál sloužící všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. Vzniká na základě spolupráce mezi učitelem, pracovníkem provádějící reedukaci, vedením školy, žákem a jeho rodiči, pracovníkem PPP nebo SPC. (Zelinková Olga., 2011, Pedagogická diagnostika individuálního vzdělávacího programu, Praha: Portál, str. 172, ISBN 978-80-262-0044-4)

Individuální vzdělávací plán (dále IVP) je závazný vzdělávací dokument žáka, podle kterého je žák vzděláván a hodnocen dle parametrů v něm nastavených. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu dané školy. Za zpracování IVP zodpovídá ředitel školy, zpracovává ho vyučující učitel, který průběžně plán vyhodnocuje a upravuje. Formální hodnocení probíhá dvakrát ročně. Platnost IVP stvrzují svými podpisy vyučující, ředitel školy, pracovník ŠPZ a zákonný zástupce žáka.

IVP je jedním z podpůrných opatření, mají na něj nárok děti zařazené do druhého či vyššího stupně podpory. IVP je sám o sobě podpůrným opatřením, a navíc definuje další druhy podpůrných opatření. (Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných)

Při tvorbě plánu je nutné vycházet z pedagogické diagnostiky na jejímž základě se stanovují konkrétní pedagogické cíle. Ke stanoveným cílům se následně plánují vhodné metody a formy práce. IVP pro dané dítě může být sestaven tak, aby zasahoval do všech vzdělávacích oblastí RVP PV, nebo byl zaměřen výhradně na potřebnou specifickou oblast.

8.1 Principy IVP

- Vychází z diagnostiky odborného pracoviště (PPP, SPC).
- Vychází z pedagogické diagnostiky učitele.
- Respektuje závěry z diskuse se žákem a rodiči.

- Je vypracován pro ty oblasti, kde se handicap výrazně projevuje. (Zelinková O., 2011, str. 174)

8.2 Schéma IVP

- A) Základní údaje o dítěti – anamnestické údaje dítěte a rodiny.
- B) Doporučení ŠPZ – druh ŠPZ, kontaktní pracovník, popis vzdělávacích potřeb dítěte.
- C) Pedagogická diagnostika – diagnostika psychických funkcí, řeči, vnímání, zrakové a sluchové percepce, pravolevé prostorové orientace, sociálních vztahů. Nejzávažnější problémy dítěte, pozitivní rysy a zájmy.
- D) Priority vzdělávání a dalšího rozvoje – cíle IVP vycházející z doporučení ŠPZ.
- E) Vzdělávací oblasti, kterých se bude IVP týkat.
- F) Podpůrná opatření
 - Metody výuky – pedagogické postupy.
 - Úpravy obsahu vzdělávání.
 - Úprava očekávaných výstupů.
 - Organizace výuky.
 - Způsob zadávání a plnění úkolů.
 - Způsob ověřování vědomostí a dovedností.
 - Hodnocení dítěte.
 - Pomůcky a učební materiály.
 - Podpůrná opatření jiného druhu (např.: respektování zdravotního stavu).
 - Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání – asistent pedagoga, spolupráce se speciálním pedagogem apod.
 - Další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka.
 - Spolupráce se zákonnými zástupci.
 - Dohoda mezi žákem a vyučujícím – dohodu uzavírá zákonný zástupce.
- G) Podrobný popis pro jednotlivé vzdělávací oblasti, ve kterých jsou uplatňována podpůrná opatření

H) Iniciály a podpisy osob zodpovědných za vzdělávání a odbornou péči o dítě – třídní učitel, školský poradenský pracovník, pracovník ŠPZ, zákonný zástupce dítěte, dítě.

(Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, příloha č. 2)

8.3 Přínos IVP

- Umožňuje dítěti pracovat podle svých schopností, individuálním tempem.
- Umožňuje učiteli pracovat s dítětem na úrovni, kterou dítě dosahuje a je pro něho východiskem pro plánování konkrétních aktivit. Údaje získané v průběhu vzdělávání slouží jako zpětná vazba a vedou k úpravě plánu podle dosažených výsledků.
- Do přípravy se zapojí i rodiče, kteří se tak stávají spoluzodpovědnými za výsledky práce svého dítěte. Jsou seznámeni se stávající situací a perspektivou dítěte. (Zelinková O., str. 172)

Správně vedený individuální plán v mateřské škole je základem pro další úspěšnou integraci znevýhodněného dítěte v základní škole nebo pro zvládnutí základní školy bez dalších problémů.

8.4 Nejčastější obtíže, které se mohou vyskytnout při tvorbě IVP

- Rodiče odmítnou škole poskytnout výsledky odborného vyšetření, nebo odmítnou odborné vyšetření s dětmi absolvovat.
- Škola vykazuje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pouze na základě lékařského posudku bez vyjádření ŠPZ.
- Škola diagnostikuje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami sama, bez vyjádření dalších odborníků.
- Podcenění role anamnestických údajů a povrchní vnímání závěrů odborných vyšetření.

- Formální stanovení pedagogických cílů vycházející z nedostatečné znalosti vzdělávacího programu.
- Vytvoření plánů bez ohledu na individuální možnosti dětí a zvětšování jejich zátěže.
- Přílišná obecnost nebo nesprávné zaměření IVP.
- Nevyváženost IVP a jeho zaměření pouze na některé problémy, podcenění jeho dílčích složek.
- Nedostatek času, který je věnován reedukaci a tím plynoucí její malá efektivita.
- Nepromyšlená volba organizačních forem vzdělávání.
- Jednotný přístup k žákům.
- Volba nesprávné strategie hodnocení dítěte – zvolení nevhodného typu hodnocení, způsobů zjišťování a vědomostí a dovedností dětí.
- Nesprávné zacházení se získanými informacemi – nesprávná interpretace, nevyužití pro další plánování. (Kaprálek K., Bělecký Z., 2011)

9 Praktická část

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na zjištění využití individuálního vzdělávacího plánu v praxi se zaměřením na předškolní věk dítěte.

9.1 Cíle výzkumu a výzkumné předpoklady

Vlastní výzkum je zaměřen na rozsah využití individuálního vzdělávacího plánu v běžné praxi mateřských škol.

Hlavním cílem je popsat míru a způsob využívání IVP s ohledem na jeho účinnost a prospěšnost ve výchovně vzdělávacím procesu s dětmi se SVP v podmínkách běžných MŠ.

Dílčí cíle:

- zjistit, pro kterou cílovou skupinu a vzdělávací oblasti předškolního vzdělávání je IVP tvořen a využíván,
- stanovit míru spolupráce s rodiči a poradenským zařízením při tvorbě IVP.

Výzkumné předpoklady:

1. IVP používá při své práci více než 50 % pedagogických pracovníků MŠ.
2. Využití IVP pomáhá pedagogickým pracovníkům při naplňování vzdělávacích potřeb dítěte pomocí individuálního přístupu a tempa práce s dítětem.

9.2 Metodologie

Pro výzkum jsme zvolili kvantitativní výzkumnou metodu formou dotazníkového šetření. Dotazník byl distribuován elektronickou formou. Dotazník (viz. příloha 1) byl určen pro pedagogické pracovníky mateřských škol a zahrnoval 14 otázek, z toho 2 byly otevřené otázky. Dotazník obsahoval i otázky, které nebyly povinné k jejich vyplnění. Výzkumný vzorek respondentů byl zvolen technikou sněhové koule. Data získaná prostřednictvím dotazníku jsou kvantitativního charakteru. Výsledky výzkumu jsou prezentovány v grafech s procentuálním zastoupením. Závěrečná otevřená otázka byla zpracována kvalitativně.

9.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek dotazníkového šetření byl vybrán z mateřských škol okresu Chrudim. Byly osloveny vícetřídní mateřské školy, kde je větší předpoklad přítomnosti dětí se SVP, nebo které mají zřízenou speciální třídu či skupinu.

Dotazník byl rozeslán celkem do 15 mateřských škol, což činí 35 % z celkového počtu mateřských škol v okrese Chrudim. V těchto zařízeních byly osloveni pedagogičtí pracovníci všech pracovních pozic. K výzkumu byly využity odpovědi od 50 respondentů, které tvoří 42 % z celkového počtu pedagogických pracovníků v těchto zařízeních. 7 respondentů uvedlo jako pracovní pozici ředitelka, dalších 37 učitelek a v neposlední řadě 6 asistentek pedagoga. Výzkumný vzorek tvoří ze 100 % ženy.

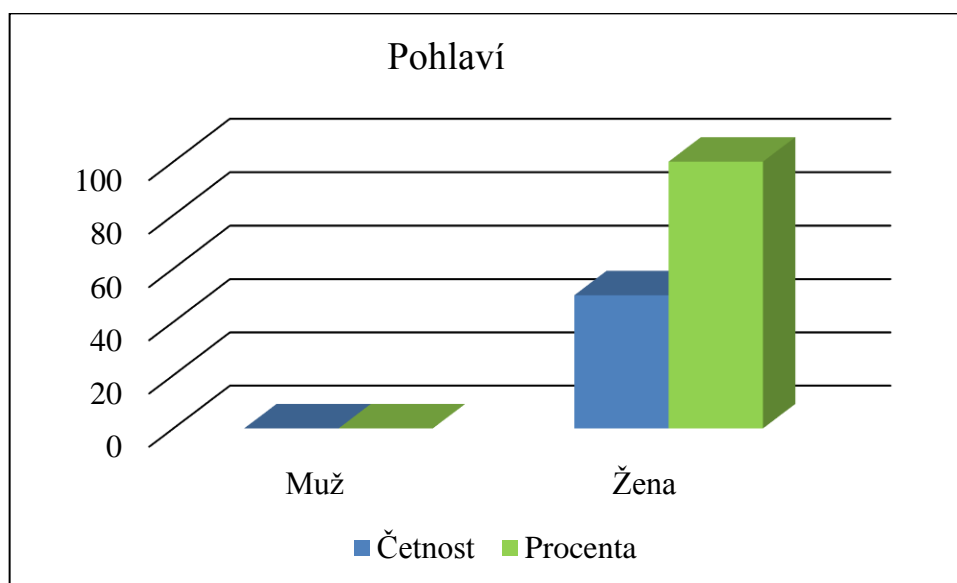
Výzkum probíhal v období od března do května 2018 v Chrudimi a okolí, kde byli osloveni jednotliví ředitelé mateřských škol prostřednictvím elektronické pošty s žádostí o vyplnění dotazníkového šetření.

V průběhu šetření jsem musela některá zařízení oslovovat opakovaně, jelikož respondenti nebyli vždy ochotni účastnit se výzkumu.

V úvodu dotazník zjišťuje demografická data – pohlaví, pracovní pozici a praxi v oboru. Na anamnestické otázky odpovědělo 100 % žen, které se pohybují na pozici: 14 % ředitelek, 74 % učitelek a 12 % asistentek pedagoga.

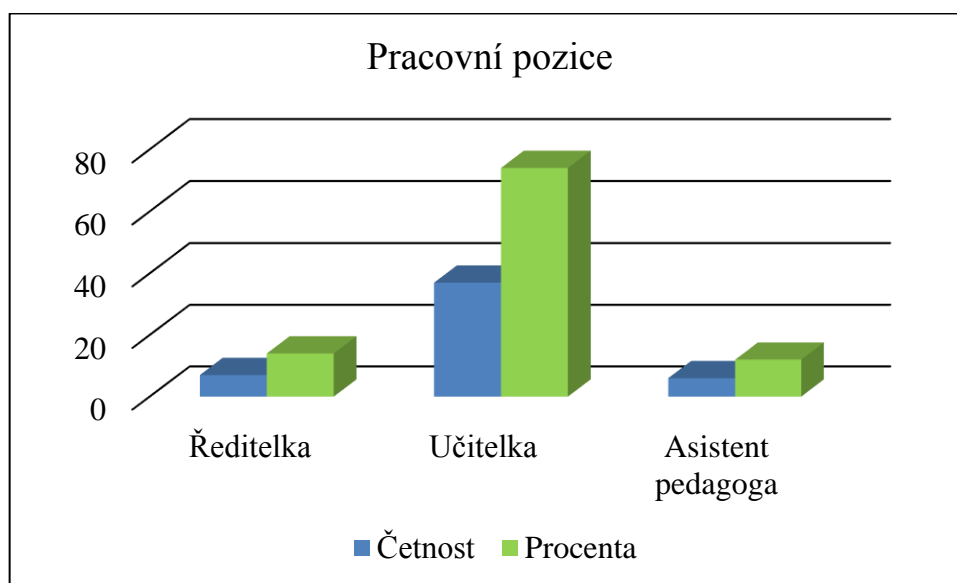
Mezi respondenty převažuje délka praxe 11 let a více, což činí 44 %, dalších 24 % uvádí délku praxe 7-10 let. Praxi v oboru 4-6 let uvádí 20 % odpovědí, zbylých 12 % respondentů mají praxi 1-3 roky. Tuto skutečnost zaznamenává graf číslo 1-3.

Otázka číslo 1: Pohlaví

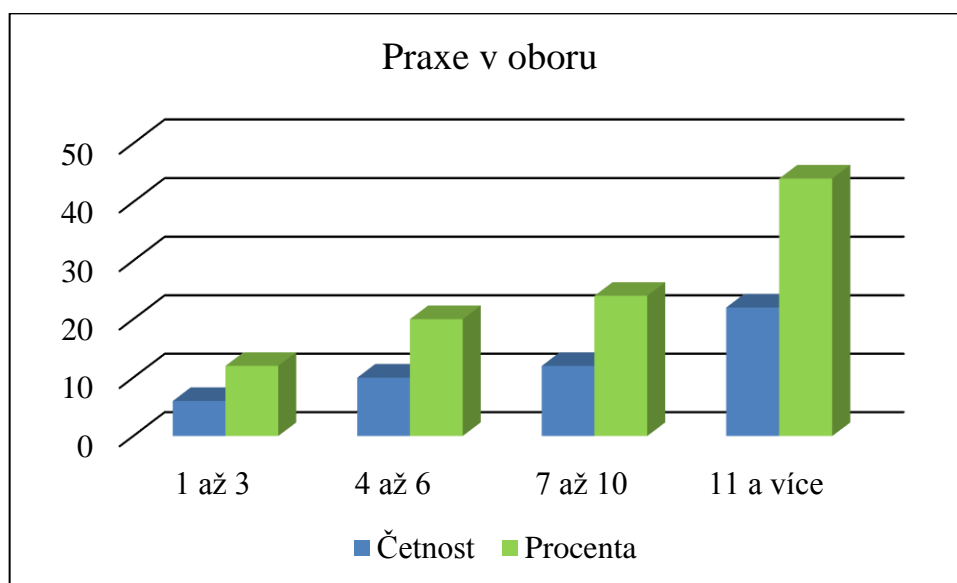
Graf číslo 1

Otázka číslo 2: Pracovní pozice

Graf číslo 2

Otázka číslo 3: Praxe v oboru

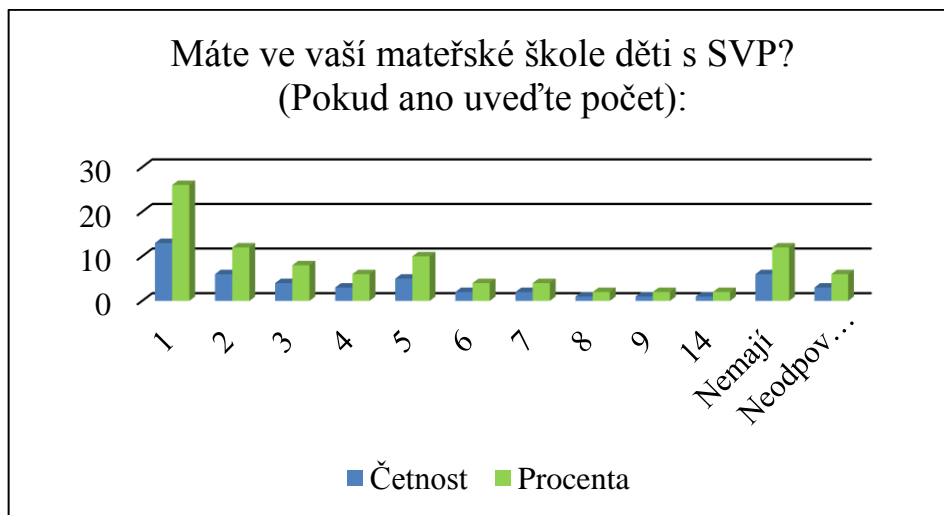
Graf číslo 3

Individuální vzdělávací plán se zpracovává zpravidla pro potřeby dětí se SVP. Přítomnost dětí se SVP v zařízení uvedlo 82 % respondentů, 12 % potvrdilo jejich nepřítomnost. Znáznorněno v grafu číslo 4.

9.4 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Otázka číslo 4: Máte ve vaší mateřské škole děti se speciálními vzdělávacími potřebami?

(Pokud ano uveďte počet)

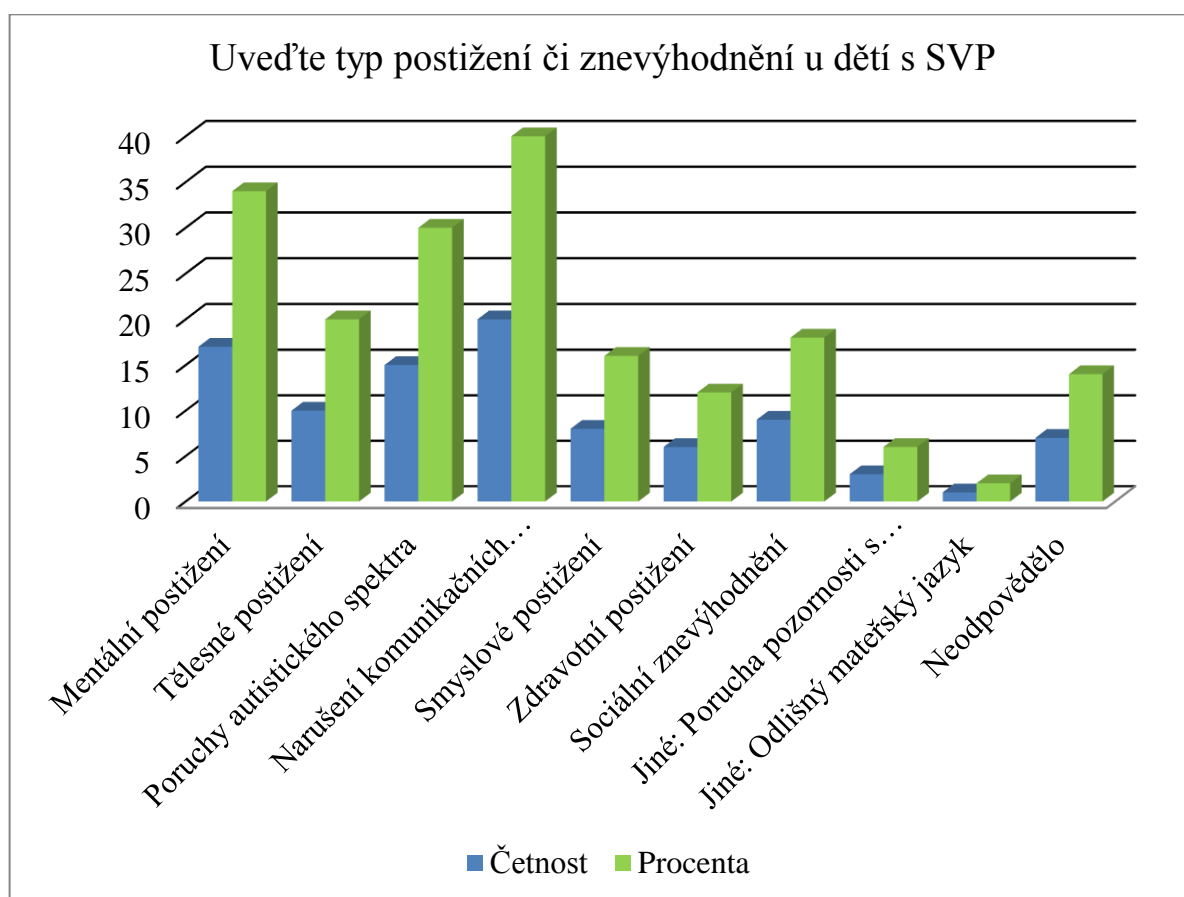

Graf číslo 4

U otázky typu či druhu postižení, znevýhodnění u dětí se SVP se objevilo nejvíce odpovědí 40 % dětí s narušenou komunikační schopností, 34 % respondentů uvádí děti s mentálním postižením. Mezi často uváděné postižení patří poruchy autistického spektra, které potvrdilo 30 % dotázaných. Sociální znevýhodnění u dětí uvedlo 18 % respondentů, smyslové postižení se objevilo u 16 % odpovědí, 12 % tvořilo zdravotní znevýhodnění dětí. Do jiného postižení bylo respondenty zařazeno 6 % dětí s ADHD a 2 % dětí s odlišným mateřským jazykem.

Rozvržení jednotlivých druhů postižení či znevýhodnění je znázorněno v grafu číslo 5.

Otázka číslo 5: Uveďte typ postižení či znevýhodnění u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami:

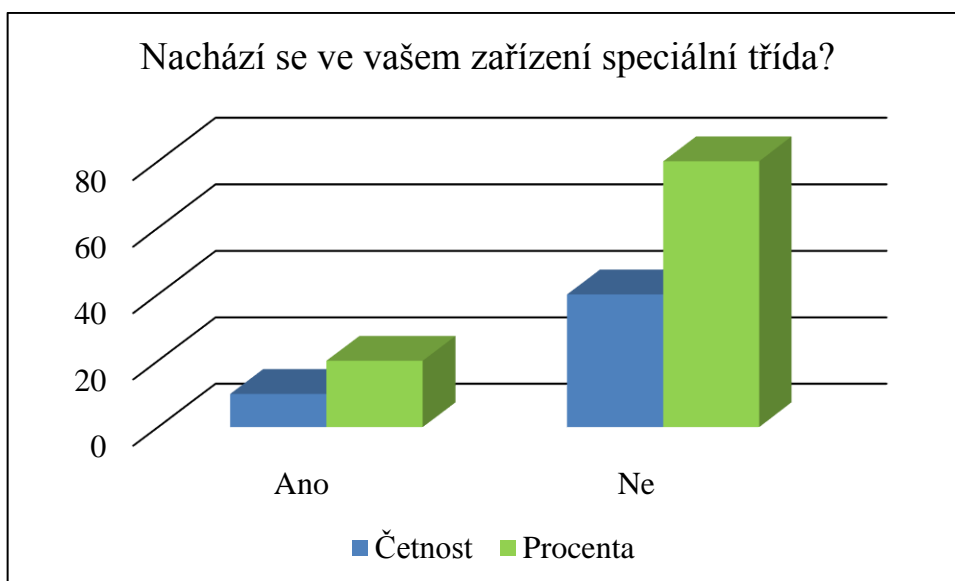

Graf číslo 5

Další otázkou bylo zjištění přítomnosti speciální třídy v zařízení. Tuto skutečnost potvrdilo 20 % odpovědí, ostatních 80 % uvedlo, že speciální třídu nemají. Tento fakt zaznamenává graf číslo 6.

Tato odpověď je příznivá s ohledem na skutečnost, že stále více dětí se SVP je začleňováno do běžných tříd MŠ a nejsou vzdělávány ve speciálních třídách. Toto zjištění je sledováno jako pozitivní zejména v oblasti rozvoje sociálních vztahů dítěte s vrstevníky, což naplňuje jeden z cílů inkluzivního vzdělávání.

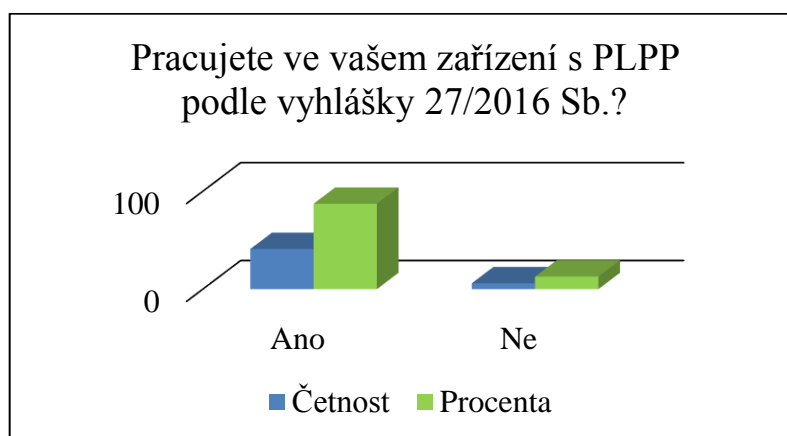
Otázka číslo 6: Nachází se ve vašem zařízení speciální třída?

Graf číslo 6

Plán pedagogické podpory patří mezi podpůrná opatření prvního stupně, který se využívá u dětí s mírnými obtížemi ve vzdělávání. PLPP je považován za jistý předstupeň IVP. Pokud naplňování PLPP nevede ke zmírnění obtíží ve vzdělávání je dítě dále vzděláváno na základě vypracování IVP. Využití plánu pedagogické podpory zjišťuje otázka číslo 7. Daný dokument využívá podle odpovědi 87,2 % zařízení. Znázorněno v grafu číslo 7.

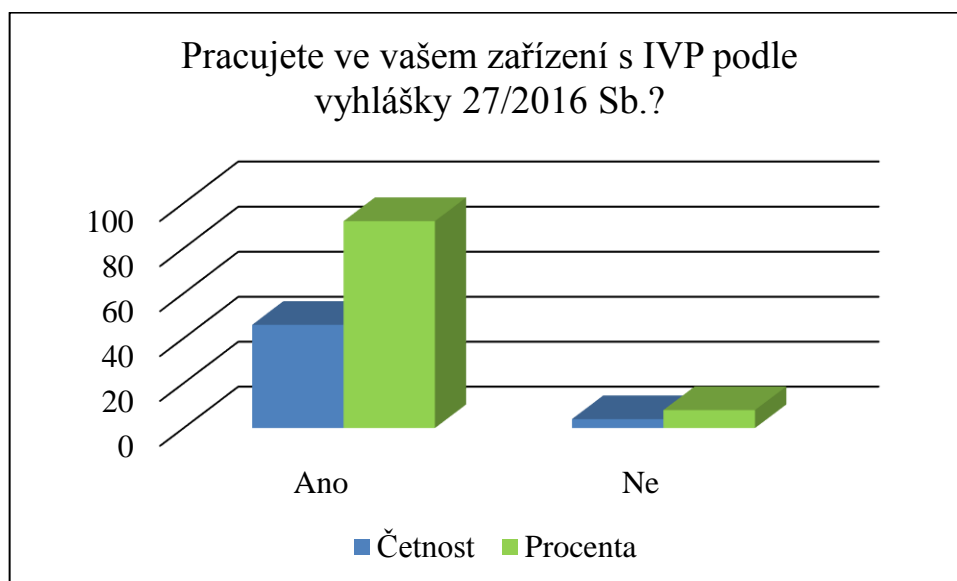
Otázka číslo 7: Pracujete ve vašem zařízení s plánem pedagogické podpory podle vyhlášky 27/2016 Sb.?

Graf číslo 7

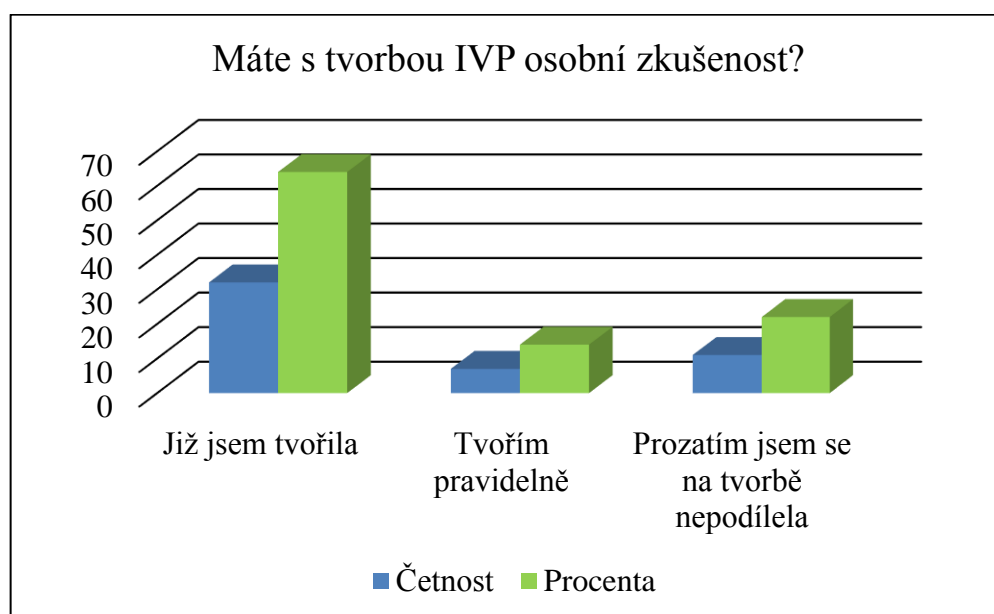
Využití IVP v praxi bylo ověřováno v dalších otázkách. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že zpracování a využití IVP v dnešní době je běžnou záležitostí a pedagogičtí pracovníci se s tvorbou tohoto pracovního materiálu pravidelně setkávají. Tuto skutečnost potvrdilo 92 % respondentů (viz. graf číslo 8). Pomocí odpovědí na další otázku bylo zjištěno, že 78 % respondentů má osobní zkušenost s tvorbou IVP, z toho 14 % tvoří IVP pravidelně. Pouhých 22 % respondentů uvedlo, že se na tvorbě IVP prozatím nepodílelo (viz. Graf číslo 9).

Otázka číslo 8: Pracujete ve vašem zařízení s individuálním vzdělávacím plánem podle vyhlášky 27/2016 Sb.?

Graf číslo 8

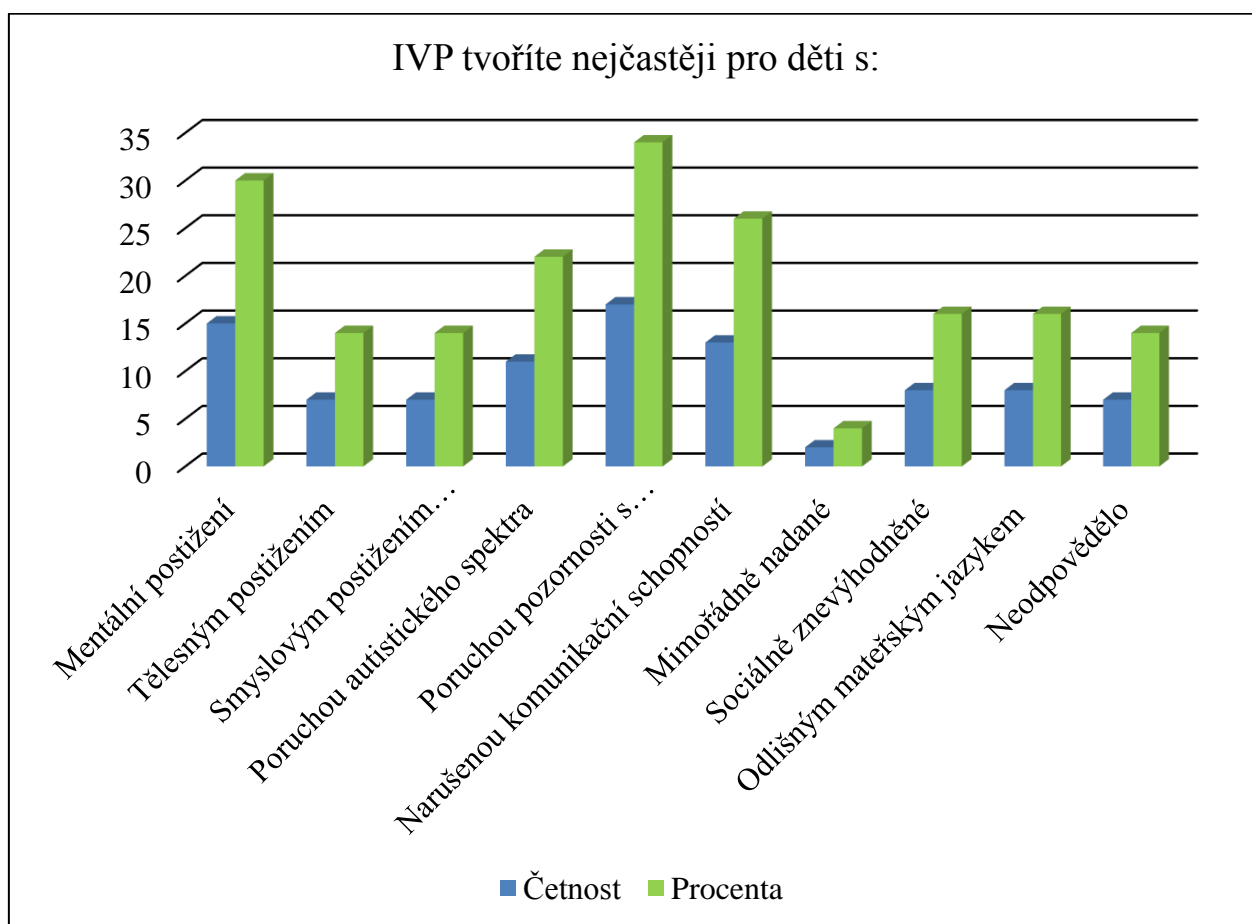
Otázka číslo 9: Máte s tvorbou IVP osobní zkušenost?

Graf číslo 9

Z nabízených odpovědí na typ postižení, pro které se IVP tvoří, bylo zvoleno v 34 % ADHD, v 30 % mentální postižení, 26 % zvolilo NKS, 22 % uvedlo poruchu autistického spektra. U dětí se sociálním znevýhodněním a odlišným mateřským jazykem tvorbu IVP potvrdilo 16 % respondentů. Smyslové a tělesné postižení uvedlo 14 % odpovědí a 4 % respondentů tvoří IVP u dětí mimořádně nadaných. Skutečnosti jsou znázorněny v grafu číslo 10.

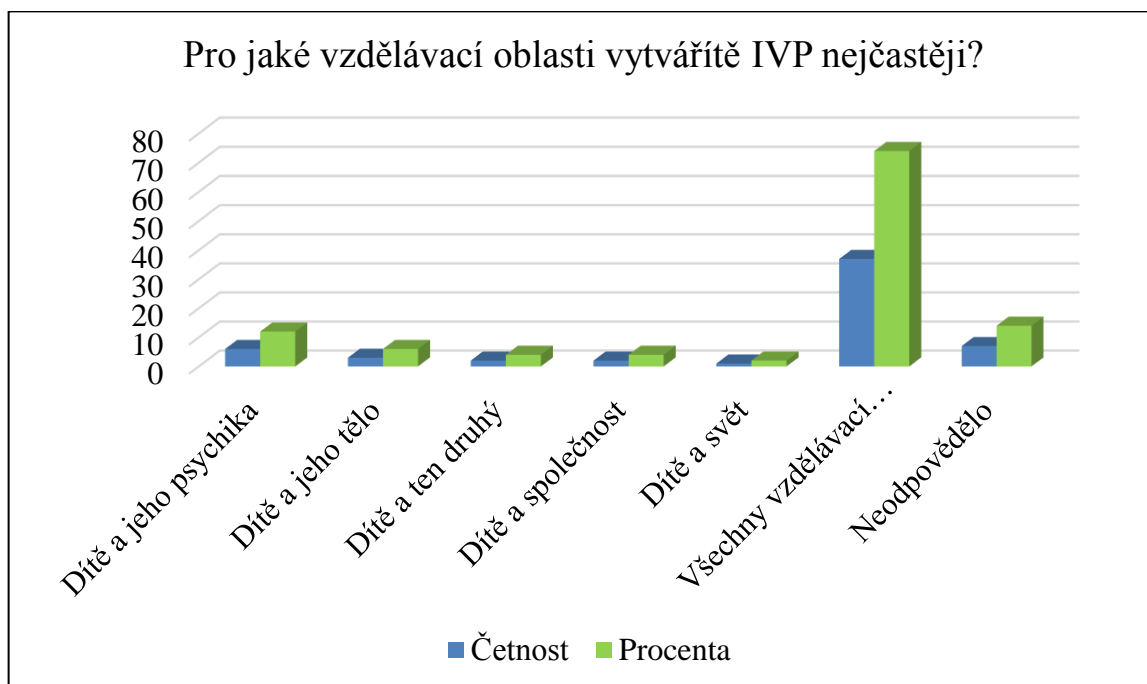
Otázka číslo 10: IVP tvoříte nejčastěji pro děti s:

Graf číslo 10

Individuální vzdělávací plán umožňuje dítěti pracovat podle svých možností a tempem, které dítěti vyhovuje. Někteřímu dítěti stačí nastavení individuálního přístupu v jedné oblasti, jiné potřebuje oblastí více. Všechny vzdělávací oblasti, pro které je IVP vytvářen, zvolilo 74 % respondentů, jako další nejčastější byla uvedena ve 12 % vzdělávací oblast Dítě a jeho psychika. U dalších oblastí bylo rozmezí 6 až 2 % odpovědí. Znázorněno v grafu číslo 11.

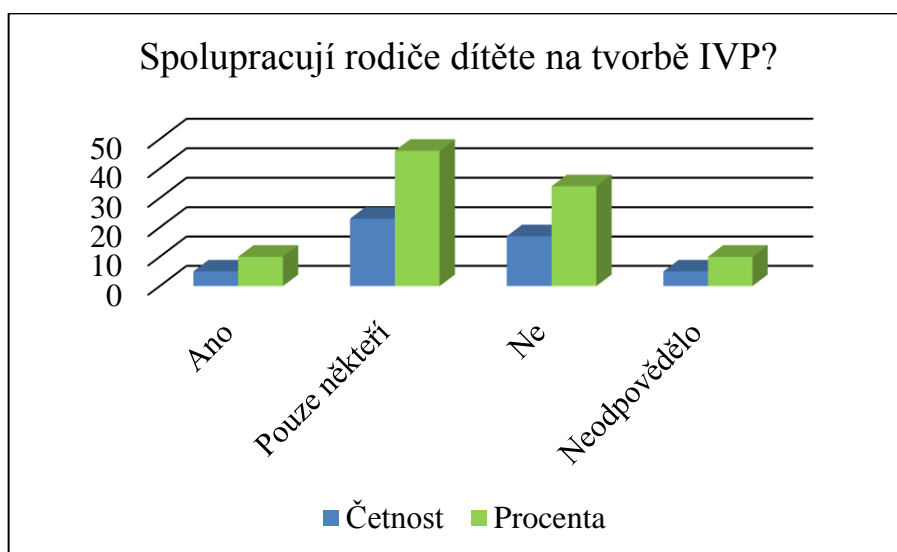
Otázka číslo 11: Pro jaké vzdělávací oblasti vytváříte IVP nejčastěji?

Graf číslo 11

Tvorba IVP je podmíněná souhlasem zákonných zástupců dítěte. Na úspěšnosti a efektivitě by rodiče měli mít výrazný podíl, s pedagogickými pracovníky by měli spolupracovat, a tím se podílet na rozvoji dítěte. Šetřením se zjistilo, že pouhých 10 % rodičů spolupracuje na tvorbě IVP. Jako nejčastější odpověď byla uváděna varianta spolupráce pouze některých rodičů, což uvedlo 46 % respondentů. Zarážejícím, ale z praxe očekávanou odpovědí, je vysoké procento nespolupracujících rodičů. Tuto variantu zvolilo 34 % dotázaných. Míru spolupráce rodičů uvádí graf číslo 12.

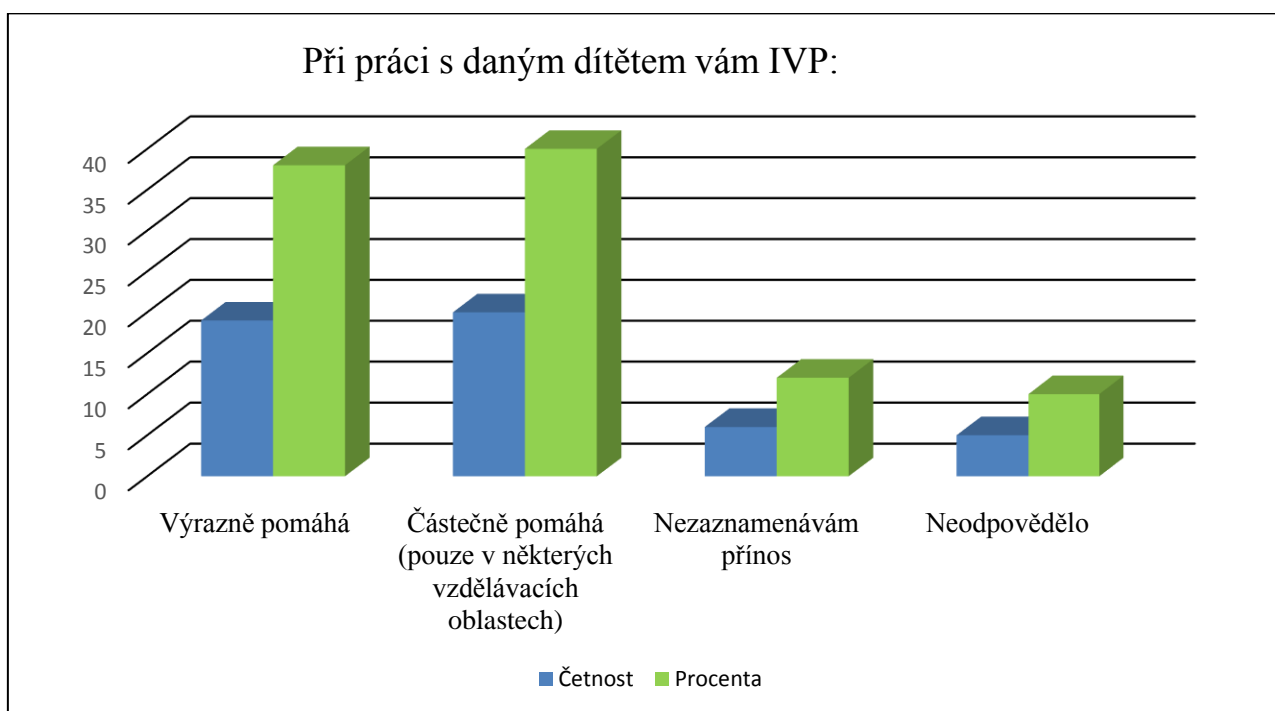
Otázka číslo 12: **Spolupracují rodiče na tvorbě IVP?**

Graf číslo 12

Kvalitně sestavený individuální vzdělávací plán je základem pro úspěšnou práci s daným dítětem. Jeho průběžné plnění, úspěšné naplňování stanovených cílů, efektivitu a přínos ovlivňuje mnoho faktorů. Plán může být sestaven pouze jako formální dokument bez jasně stanovených postupů a metod práce, nemusí zcela akceptovat všechny individuální zvláštnosti dítěte, nemusí být dostatek časového prostoru k jeho plnění atd. Touto problematikou se zabývaly poslední dvě otázky dotazníku. Výraznou pomoc využití IVP při práci s daným dítětem uvedlo 38 % odpovědí, částečnou pomoc spatřuje 40 % respondentů, 12 % respondentů nezaznamenává žádný přínos. Výsledky jsou zobrazeny v grafu číslo 13.

Otázka číslo 13: Při práci s daným dítětem mi IVP:

Graf číslo 13

Závěrečná otevřená otázka zkoumá, v čem vidí pedagogičtí pracovníci pozitiva či negativa IVP. Většina respondentů v otázce uvedla pouze pozitiva IVP v rozvoji dítěte. Pouze 8 respondentů uvedlo pouze negativa, 3 respondenti uvedli obě varianty. Z odpovědí respondentů na tuto poslední otázku vyplývá, že převážná většina respondentů vnímá vypracování a plnění IVP jako smysluplné a přínosné jak pro práci pedagoga, tak pro rozvoj dítěte. Z jednotlivých odpovědí je patrné, že využití IVP v praxi plní svůj účel a přínos v oblastech, které jsou uvedeny v odborné literatuře.

Otázka číslo 14: V čem vidíte pozitiva/negativa IVP v rozvoji dítěte (uved'te):

Jako pozitiva IVP v rozvoji dítěte v otevřené otázce respondenti nejčastěji uvedli:

- Pozitiva pro dítě:
 - umožňuje respektování jeho individuálních potřeb,
 - umožňuje pracovat individuálním tempem,
 - umožňuje úspěšný nástup do školy,
 - umožňuje vzdělávání dítěte s jeho vrstevníky,
 - je „ušitý dítěti na míru“.

- Pozitiva pro učitele:
 - umožňuje individuální práci s dítětem,
 - jasnost a srozumitelnost, přehlednost (cíle, didaktické pomůcky, podpůrná opatření, pedagogická podpora),
 - jasně stanovuje problémy a potřeby dítěte, specifickou oblast, ve které se dítě potřebuje rozvíjet, vzdělávací cíle,
 - poskytuje ucelený přehled potřebný pro práci s dítětem – plánování činností, na které je potřeba se ve výuce zaměřit, jasné zhodnocení výsledků vzdělávání a z toho vyplývající návaznost na další vzdělávání,
 - umožňuje sledování vývoje dítěte, progres, případně regres,
 - poskytuje učiteli zpětnou vazbu a umožňuje s plánem pracovat, upravovat a doplňovat v průběhu vzdělávání,
 - poskytuje informace a strategii vzdělávání dalším pedagogům (zastupování, suplování apod.),
 - využití spolupráce SPC, psychologických vyšetření a odborných rad pro plánování činností a metod práce.

- Pozitiva pro rodiče:
 - umožňuje spolupráci MŠ s rodiči,
 - srozumitelnost pro rodiče – jasně stanovuje obtíže a strategie ve vzdělávání dítěte.

- Negativa pro učitele:
 - časová zaneprázdněnost – čas potřebný k vytvoření IVP,
 - navýšení pedagogické dokumentace,
 - nedostatek času a vhodných podmínek (klidu) k plnění IVP a k individuální práci s dítětem,
 - velký počet dětí ve třídě,
 - navýšení financí – nákup kompenzačních pomůcek, pedagogická asistence, zajištění, materiálních podmínek,
 - malý zájem a nízká spoluúčast rodičů při naplňování cílů dané v IVP.

10 Závěry výzkumu

V úvodu praktické části práce došlo ke stanovení cílů, ke kterým měl dospět výzkum a jeho následné vyhodnocení. Hlavním stanoveným cílem v práci bylo zjištění míry a způsobu využití IVP vzhledem na jeho účinnost a prospěšnost při práci s dětmi se SVP v podmínkách MŠ. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že je tvorba a využití individuálního vzdělávacího plánu v dnešní době běžnou záležitostí v pedagogické činnosti. Pouze malé procento respondentů zatím nemá zkušenosti s prací a tvorbou IVP (viz. graf číslo 9).

Z jednotlivých odpovědí (viz odpovědi na otázku číslo 14) je patrné, že využití IVP v praxi plní svůj účel. Respondenti vyzdvihli přínos IVP v možnosti individuálního přístupu, pracovat individuálním tempem s jasně daným problémem, sledovat vývoj a pokrok dítěte. V neposlední řadě plán poskytuje pedagogům zpětnou vazbu. Jako pozitivní je považována spolupráce s poradenským zařízením. Mezi negativa uvedli respondenti v nejvyšší míře nedostatek času pro individuální práci s dítětem a plnění IVP z důvodu velkého počtu dětí ve třídách mateřských škol, časovou náročnost potřebnou ke zpracování a hodnocení IVP včetně navýšení pedagogické dokumentace. Přínos plánu pro dítě podmiňují spoluprací s rodiči. Negativa IVP uvedlo pouze 8 dotázaných, většina vyzdvihla pozitivní přínos IVP pro praxi.

Dílčím cílem bylo zjištění cílové skupiny, pro kterou se IVP v praxi využívá. Pomocí šetření (viz. graf č. 10.) bylo zjištěno, že individuální vzdělávací plán je tvořen a využíván v rámci širokého spektra zdravotního postižení či znevýhodnění. Respondenti potvrdili tvorbu IVP pro děti s ADHD (34 %), mentálním postižením (30 %), narušenou komunikační schopností (26 %), poruchami autistického spektra (22 %), sociálního znevýhodnění a odlišným mateřským jazykem (16 %), se smyslovým a tělesným postižením (14 %). Někteří z respondentů uvedla využití IVP i u dětí mimořádně nadaných (4 %).

Vzdělávací oblasti, pro které je IVP využíván nejčastěji bylo zkoumáno pomocí otázky a grafu č. 11. Pomocí odpovědí respondentů bylo zjištěno, že se IVP využívá zpravidla ve všech vzdělávacích oblastech předškolního vzdělávání. Pouze malé procento odpovědí (2-6 %) využívá plán pouze v jedné ze vzdělávacích oblastí.

Dílčím cílem šetření bylo též zjistit míru spolupráce pedagogů s rodiči při tvorbě IVP (viz. otázka a graf č. 12). Pomocí odpovědí pedagogů bylo ověřeno, že pouze malé procento rodičů projevuje zájem a s pedagogy spolupracují (pouhých 10 %), spolupráci pouze

některých rodičů uvedlo 46 % dotázaných. Poměrně vysoké množství odpovědí potvrdilo nespolupracující rodiče (34 %).

Ověření výzkumných předpokladů:

1: IVP používá při své práci více než 50 % pedagogických pracovníků.

Výzkumný předpoklad se v rámci našeho výzkumu **potvrdil**.

Pomocí odpovědí získaných prostřednictvím výzkumného šetření je zřejmé, že individuální vzdělávací plán pedagogičtí pracovníci ve své praxi používají. Podle výsledků 64 % IVP již tvořili, 14 % plán tvoří pravidelně (viz. graf číslo 9).

2: Využití IVP pomáhá pedagogickým pracovníkům při naplňování vzdělávacích potřeb dítěte pomocí individuálního přístupu a tempa práce.

Výzkumný předpoklad se v rámci našeho výzkumu **potvrdil**.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že pedagogičtí pracovníci považují individuální vzdělávací plán jako prospěšný a účinný při naplňování vzdělávacích potřeb dítěte. Na základě odpovědí v otevřené otázce číslo 14 vyplynulo, že pracovníci vyzdvihují zejména význam možnosti individuálního přístupu a tempa práce, který jim IVP umožňuje (viz. graf číslo 13 a odpovědi v otevřené otázce číslo 14).

Závěr

Bakalářská práce se zabývá využitím individuálního vzdělávacího plánu v praxi se zaměřením na předškolní věk. Cílem práce bylo zjištění využití individuálního vzdělávacího plánu při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v podmínkách mateřských škol. Práce se zabývá různými aspekty, které se k IVP vážou. Zabývá se vzdělávacími oblastmi, druhy postižení či znevýhodnění, mírou spolupráce s rodiči a v neposlední řadě vlastními zkušenostmi pedagogických pracovníků s IVP. Důležitým úkolem bakalářské práce bylo zjištění názorů pedagogů na jeho pozitiva a negativa.

Teoretická část vymezuje základní termíny týkající se vzdělávání dětí předškolního věku. Jedná se o obecnou charakteristiku dítěte předškolního věku, předškolního vzdělávání a problematiku dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami. Teoretická část seznamuje čtenáře s účelem a činnostmi školských poradenských zařízení a problematikou podpůrných opatření včetně plánu pedagogické podpory a individuálního vzdělávacího plánu.

Praktická část bakalářské práce se zabývá výzkumem zaměřeným na využití individuálního vzdělávacího plánu v běžné praxi mateřských škol.

Pro výzkum byl využit elektronický dotazník, který byl rozeslán do mateřských škol v Chrudimi a okolí. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 50 pedagogických pracovníků různých pracovních pozic a délky pedagogické praxe. Otázky v dotazníku zjišťovaly souvislost použití IVP se vzdělávacími oblastmi, typem postižení či znevýhodnění u dětí, zkušenostmi s tvorbou IVP, spoluprací s rodiči a účinností ve vzdělávání. Závěrečná otevřená otázka vyzvala respondenty k formulování pozitiv a negativ IVP v jejich práci.

Výsledky výzkumu ukazují, že v dnešní době je IVP při vzdělávání dětí v oslovených mateřských školách běžně využíván a pedagogičtí pracovníci mají s jeho tvorbou zkušenosti. Pedagogové tvoří IVP pro děti s různým typem zdravotního postižení či znevýhodnění a většinou zasahuje do všech vzdělávacích oblastí. Nepříznivým výsledkem šetření je uvedené vysoké procento rodičů, kteří při tvorbě a plnění IVP s pedagogy nespolupracují, často respondenti uvedli spolupráci pouze některých rodičů. Tento výsledek vede k zamyšlení, zda jsou rodiče dobře „zasvěceni“ do problematiky a chápou význam nutnosti své spoluúčasti při nápravě obtíží u svého dítěte.

Výzkumné šetření prokázalo, že značná část pedagogických pracovníků zaznamenává výraznou nebo alespoň částečnou pomoc IVP při práci s dětmi se speciálními vzdělávacími

potřebami. Jako pozitiva IVP uvádějí velmi široké spektrum oblastí, kde je IVP přínosem. Pedagogům napomáhá IVP pracovat s dítětem podle jasně a konkrétně stanovených cílů, na základě spolupráce s poradenským zařízením se mohou zaměřit na oblasti, kde má dítě největší problémy. Vyzdvihují možnost individuální práce s dítětem, která vede k uspokojování jeho potřeb, mají možnost sledovat pokroky ve vývoji dítěte. Pozitiva IVP spatřují v konkrétnosti a srozumitelnosti, využívají ho jako skutečný pracovní materiál, který lze v průběhu vzdělávání upravovat a doplňovat. Plán poskytuje zpětnou vazbu a napomáhá i ostatním pedagogům, kteří se na vzdělávání dítěte podílejí. Smysl využití IVP vidí v tom, že se dítě může vzdělávat ve třídě společně se svými vrstevníky a připravuje dítě na úspěšný nástup do školy.

Mezi negativa IVP pedagogové nejčastěji uvádějí přílišné časové zatížení při tvorbě IVP a navýšení pedagogické administrativy. Mezi velmi opodstatněné připomínky pedagogů patří nedostatek času na individuální práci s dětmi podle IVP z důvodu velkého počtu dětí ve třídách. Mezi negativa pracovníci též uvádějí malý či žádný zájem rodičů při tvorbě a plnění plánu.

Výzkum byl zaměřen výhradně na Chrudim a jeho okolí. Záměrem výzkumu bylo zjistit názor našich kolegů na danou problematiku právě v tomto regionu. Na výsledky našeho výzkumu mohou navázat další možná šetření rozsáhlejší charakteru. Bylo by otázkou, zda by zjištěné skutečnosti korespondovaly s našimi výsledky.

POUŽITÁ LITERATURA:

ČADOVÁ, E. a kol., 2012. *Metodika práce se žákem s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním*. 1. vydání. Olomouc: UPOL, 112 s. ISBN 978-80-244-3308-0.

FRIEDMANN, Z., 2001. *Úvod do pedagogické diagnostiky*, Brno: Muni. ISBN 80-2102-641-3.

GAVORA, P., 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vydání. Brno: Paido, 208 s. ISBN 80-85931-79-6.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H., 2015. *Psychologický slovník*. 3. vydání. Praha: Portál, 776 s. ISBN 978-80-262-0873-0.

HRABAL, V., 1989. *Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 198 s. ISBN 804221491.

HRABAL, V., 2002. *Diagnostika. Pedagogicko-psychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 199 s. ISBN 8024603195.

CHRÁSKA, M., 1999. *Didaktické testy*, Brno: Paido. 91 s. ISBN 80-85931-68-0.

CHRÁSKA, M., 1988. *Metody pedagogické diagnostiky*. Olomouc: UP Olomouc, 49 s. ISBN

INKLUZIVNÍ ŠKOLA, *Inkluzivní škola, inspirace a podpora pro práci s dětmi a žáky s odlišným mateřským jazykem*. Copyright META, o.p.s. [online], [cit. 5.6.2018]. Dostupné z: <https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/individualni-vzdelavaci-plan-ivp>.

KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., 2009. *Školní didaktika*. 2. vydání. Praha: Portál, 447 s., ISBN 978-80-7367-571-4.

KAPRÁLEK, K., BĚLECKÝ, Z., 2011. *Jak napsat a používat individuální vzdělávací program*. 2. vydání. Praha: Portál, 168 s. ISBN 978-80-7367-824-1.

KATALOG PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ, [online]. © 2015-2018 UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. [cit. 5.6.2018]. Dostupné z <http://katalogpo.upol.cz/>

LANGMEIER, J., KREJČÍROVÁ D., 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0.

MAREŠ, J., 20013. *Pedagogická psychologie*. 1. vydání. Praha: Portál, 704 s. ISBN 978-80-262-0174-8.

MAREŠ, J., PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., 2003. *Pedagogický slovník*. 4. vydání. Praha: Portál, 322 s. ISBN 80-7178-772-8.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *MŠMT: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online], [cit. 5.6.2018]. MŠMT 2013-2018. Dostupné z: www.msmt.cz.

OPRAVILOVÁ, E., 2016. *Předškolní pedagogika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 224 s. ISBN- 978-80-271-9087-4.

PIPEKOVÁ, J., (ed.), 2006. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2. vydání. Brno: Paido, 404 s. ISBN 80-7315-120-0.

PLEVOVÁ, I., PETROVÁ, A., 2012. *Obecná psychologie*. Olomouc: UP Olomouc, 134 s., ISBN 978-80-244-2347-2.

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ, 2016. [online]. Copyright © insgraf webnode. [cit. 5.6.2018]. Dostupné z: <https://www.spolecne-vzdelavani.cz/podpurna-opatreni/>

PRŮCHA, J., 2009. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání. Praha: Portál, 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

PŘINOSILOVÁ, D., 2007. *Diagnostika ve speciální pedagogice*. 2. vydání. Brno: Paido, 178 s. ISBN 978-80-7315-157-7.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006, 48 s. ISBN 80-87000-00-5.

SVOBODA, M., KREJČÍŘOVÁ, D., VÁGNEROVÁ, M., 2015. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. 3. vydání. Praha: Portál, 792 s., ISBN 978-80-262-0899-0.

ŠMELOVÁ, E. 2014. *Bezvýhradná akceptace ve výchově dítěte*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 165 s. ISBN 978-80-244-4217-4.

ŠMELOVÁ, E., 2004. *Mateřská škola, Teorie a praxe I*. 1. vydání. Olomouc: UP Olomouc, ISBN 80-244-0945-8.

ŠMELOVÁ, E., 2006. *Mateřská škola její učitelé v podmínkách společenských změn, Teorie a praxe II.* 1. vydání, Olomouc: UP Olomouc. ISBN 80-244-1373-6.

VALŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., 2011. *Pedagogika pro učitele 2.* 2. vydání. Praha: Grada, 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

Vyhláška č.14/2005 Sb., ze dne 11.1.2005 *o předškolním vzdělávání.*

Vyhláška č. 27/2016 Sb. ze dne 28.1.2016 *o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.*

Novela vyhlášky č. 197/2016 Sb. ze dne 17.6.2016 *o poskytování poradenských služeb ve školách a školních zařízeních.*

ZELINKOVÁ, O., 2011. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program.* 3. vydání. Praha: Portál, 208 s. ISBN 978-80-262-0044-4.

Zákon č. 561/2004 Sb., ze dne 1.1.2005, *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.*

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

Graf č. 2: Pracovní pozice respondentů

Graf č. 3: Počet let praxe v oboru

Graf č. 4: Přítomnost dětí se speciálním vzdělávacími potřebami v mateřské škole

Graf č. 5: Typ postižení či znevýhodnění u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Graf č. 6: Přítomnost speciální třídy v zařízení

Graf č. 7: Práce s plánem pedagogické podpory v zařízení

Graf č. 8: Práce s individuálním vzdělávacím plánem v zařízení

Graf č. 9: Osobní zkušenost s tvorbou individuálního vzdělávacího plánu

Graf č. 10: Individuální vzdělávací plán je nejčastěji tvořen pro děti s typy postižení či znevýhodnění

Graf č. 11: Vzdělávací oblasti, kterých se individuální vzdělávací plán nejčastěji týká

Graf č. 12: Spolupráce rodičů na tvorbě individuálního vzdělávacího plánu

Graf č. 13: Názor pedagogů na stupeň pomoci individuálního vzdělávacího plánu

SEZNAM ZKRATEK

PV – Předškolní vzdělávání

RVP PV – Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

ŠPZ – Školská poradenská zařízení

SVP – Speciální vzdělávací potřeby

PLPP – Plán pedagogické podpory

IVP – Individuální vzdělávací plán

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník k výzkumnému šetření

11 PŘÍLOHA ČÍSLO 1:

Individuální vzdělávací plán a jeho využití v praxi

1) Pohlaví:

- Žena
- Muž

2) Pracovní pozice:

- Ředitel/ka
- Učitel/ka
- Asistent/ka pedagoga

3) Praxe v oboru (povinná otázka):

- 1-3
- 4-6
- 7-10
- 11 a více

4) Máte ve vaší mateřské škole děti se speciálními vzdělávacími potřebami? (Pokud ano uveďte počet):

5) Uveďte typ postižení či znevýhodnění u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami:

- Mentální postižení
- Tělesné postižení
- Poruchy autistického spektra/ vývojová pervazivní porucha
- Narušení komunikačních schopností
- Smyslové postižení (sluchové, zrakové)
- Zdravotní znevýhodnění
- Sociální znevýhodnění
- Jiné:

- 6) Nachází se ve vašem zařízení speciální třída?
- Ano
 - Ne
- 7) Pracujete ve vašem zařízení s plánem pedagogické podpory podle vyhlášky č. 27/2017 Sb.? (dále jen PLPP)
- Ano
 - Ne
- 8) Pracujete ve vašem zařízení s individuálním vzdělávacím plánem podle vyhlášky č. 27/ 2017 Sb.? (dále jen IVP)
- Ano
 - Ne
- 9) Máte s tvorbou IVP osobní zkušenost?
- Již jsem tvořila
 - Tvořím pravidelně
 - Prozatím jsem se na tvorbě nepodílela
- 10) IVP tvoříte nejčastěji pro děti s:
- Mentálním postižením
 - Tělesným postižením
 - Smyslovým postižením (zrakovým, sluchovým)
 - Poruchou autistického spektra/ vývojovou pervazivní poruchou
 - Poruchou pozornosti s hyperaktivitou (ADHD)
 - Narušenou komunikační schopností
 - Mimořádně nadané
 - Sociálně znevýhodněné
 - Odlišným mateřským jazykem

11) Pro jaké vzdělávací oblasti vytváříte IVP nejčastěji?

- Dítě a jeho psychika
- Dítě a jeho tělo
- Dítě a ten druhý
- Dítě a společnost
- Dítě a svět
- Všechny vzdělávací oblasti

12) Spolupracují rodiče dítěte na tvorbě IVP? (poskytnutí anamnestických údajů, vytvoření vzdělávací nabídky, stanovení cílů, výběr pomůcek, apod.)

- Ano
- Pouze někteří
- Ne

13) K naplňování vzdělávacích potřeb daného dítěte vám IVP:

- Výrazně pomáhá
- Částečně pomáhá (pouze v některých vzdělávacích oblastech)
- Nezaznamenávám přínos

14) V čem vidíte pozitiva/negativa IVP v rozvoji dítěte (uved'te):

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Michaela Herzánová
Katedra:	Ústav speciálně pedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Lenka Doležalová
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Individuální vzdělávací plán a jeho využití v praxi se zaměřením na předškolní věk
Název v angličtině:	The individual educational plan and its use in practise, focused on the pre school age
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se zabývá problematikou individuálního vzdělávacího plánu a jeho využitím v praxi. Cílem práce je zjistit rozsah využití, prospěšnost a účinnost individuálního vzdělávacího plánu při vzdělávání dětí v mateřských školách. Teoretická část práce se zaměřuje na osobnost dítěte předškolního věku, charakterizuje předškolní vzdělávání, pedagogickou diagnostiku a školská poradenská zařízení. Další kapitoly se zabývají problematikou žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a podpůrných opatření včetně plánu pedagogické podpory a individuálního vzdělávacího plánu. Praktická část obsahuje vyhodnocení dat z vlastního výzkumu týkající se využití individuálního vzdělávacího plánu v praxi, názorů pedagogů na jeho účinnost a prospěšnost včetně uvedení všech pozitiv a negativ. Pro potřeby výzkumu bylo využito dotazníkového šetření u pedagogických pracovníků.</p>
Klíčová slova:	Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, podpůrná opatření, individuální vzdělávací plán, předškolní vzdělávání

Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with the problems of an individual educational plan and its application in practise. The aim of the paper is to find out the extent of utilization, usefulness and the effectiveness of the individual educational plan by the education of children in nursery schools. The theoretical part focuses on the personality of pre-school child age, it characterizes the preschool educational, pedagogical diagnostics and school counselling facilities. The next chapters cover with the problems of pupils with the special educational needs and supportive measures, including a plan of pedagogical support and an individual educational plan. The practical part incorporates the evaluation of the data from own personal research, concerning the usage of individual educational plan in practise, the opinions of educators on its effectiveness and benefit, including the presentation of all positives and negatives. For the needs of research, there was used an investigating questionnaire for the pedagogical workers.
Klíčová slova v angličtině:	Child with the special educational needs, Supportive measures, Individual educational plan, Preschool educational
Přílohy vázané v práci:	Dotazník k výzkumné části
Rozsah práce:	59
Jazyk práce:	český